

Kwartalnik Związku Kynologicznego w Polsce

Nr 1 (341) 2011

Cena 3,50 zł
(w tym 8% VAT)

Nr indeksu 368695

PIES

ISSN 1577-0515

Portret rasy

Historia praskich ratlerów

Praski ratler jest prawdopodobnie najstarszą czeską rasą, a jej pochodzenie ściśle łączy się z Kulturą Czeską. Pierwsza wzmianka o niej znajduje się w najstarszych źródłach historycznych dotyczących Czech. Nie należy dać się zmylić najeszej terminologii stosowanej do opisu ras: we współczesnym języku czeskim wciąż używana jest nazwa „ratatík/ratter”, słowo pochodzące od niemieckiego „die Ratte” – szczur. Czeska nazwa oznacza psa służącego dawniej do połowania na szczeni. Niektóre spośród tych psów zachowały do dziś tę umiejętności. Praskie ratlery nie napotykają już czasem takich szczeni. Szczeni współczesne są znacznie większe i bardziej agresywne, występują w dużych stadach. Takie zwierzę to zbyt groźny przeciwnik dla praskiego ratlera... Szczur, któremu praski ratler zawdzięcza swoją nazwę, to nie brązowy szczeni wędrowny, którego znany pod nazwą *rattus norvegicus*, ale szczeni czarny (*shady*) – *rattus rattus*. Grasował on

w spichrzach, gdzie powodował szkody, nie tylko zgając zboże, ale też zanieczyszczając je odcharami i mocremi i w ten sposób czerńiąc nizsze drzewo do spłucia przez ludzi (szczur to znany nosiciel rozmaitych chorób zakaźnych, np. tyfusu i salmonelлезy). Był też oczywiście głównym żywicielem pchły, która wywołała epidemicę ślimaków w średniowieczu. Czarny szczur szukał suchego środowiska, często więc zamieszkiwał suche, ciepłe poddasza, np. nad stajnami lub spichrzami. Był też bardzo dobrym wspaniaczem i nieprzestronnym, lecz częstym mieszkańców ludzkich domów. To właśnie przyczyna, dla której praski ratler stał się bardzo popularny i sławy jako czworonożny teściotiel. Nie wiemy dokładnie, jak wyglądał w przeszłości, ale prawdopodobnie nie wiele różnił się od dzisiejszego. Psy te z latwością przezwyciężały trudny okres średniowiecza, ponieważ mieszkały na zamkach, w kasztelach, domach arystokracji, gdzie wyperowały swoje zaszczyt – ochroniały mniejsze wewnętrzki przed spustoszeniem przez małe gryzonia. Nieprawda jest, że konkurencję dla nich stanowiły koty, które stały się bardziej popularne (pierwotnie w regionach egiptowskich) dopiero około XV wieku – czyli mniej więcej 800 lat później niż praski ratler...

Według zapisów w kronikach, praskie ratlery były cichymi i posłusznymi psami, ale bardzo głosnymi strażnikami. W polarnych i zamkowych komratach żyły wraz z barierami, greyhoundami i innymi dużymi psami, musiały więc unikać konfliktów – biorąc pod uwagę cięższą dietę, zwyklejnie nie przezwyciężały walki. Z drugiej strony były zawsze aktywne i szybkie, oczekując je duże temperatury i naturalną zręczność, udoskonalona jeszcze podczas częstych połówów na szczeni. Kochały swoich właścicieli, były bardzo przyjacielskie i czule, zawsze szczerze dla dzieci.

Najwcześniejszą wzmianką o praskim ratlerze pochodzi z kroniki Egiharda, znanego także jako Einhart (770–840). Pisze on o podarowaniu praskiego rat-

la przez czeskiego księcia Lecha („Lech” prawdopodobnie nie było jego imieniem, lecz słowem oznaczającym rangę – słowa „Lech” używano w ozniesieniu do patriarchy lub seniora cesarzowej Karolowi I Wielkiemu, co stanowiło gest dobrą weł i prawdopodobnie także część traktatu pokojowego. Karol bezskutecznie próbował zdobyć terytorium średnicowych Czech w 791 r.).

Poiski źródła wymieniają dwa inne praskie ratlery czeskiego pochodzenia należące do późniejszego króla Bolesława II Śmiałyego, zwanej też Bolesławem Szczędnym (1058–1079). Polski kronikarz Gall Anonym wspomina: „Bolesław Śmiały, szczyt i farsz naszego kraju, nadaje wszystko ulubil dwa ratlery ze swojimi psami. W ich błądzie nie płynie polska krew, ale czysto słowiańska. Krew darowana z braterską miłością, pochodząca z braterskiego kraju czeskiego”. W literaturze spotyka się wzmianki, iż był to prezent od czeskiego księcia Władysława II, ale nie wydaje się to prawdopodobne. Bolesław II Śmiały był synem późniejszego księcia Kazimierza I Odnowiciela (1039–58) i jego żony Marii Dobroniegi. Jego siostra, Świętosława Świątawa, od 1062 roku była żoną panującego księcia czeskiego, Władysława II i to od niej pochodziły obydwa praskie ratlery z momentu urodzonego w Pradze. Historycznym paradoxem jest fakt, iż pod koniec rządów Bolesława powstał przeciwko niemu jego brat, Władysław I Herman (przyszły polski książę), który poślubił Judyta, córkę czeskiego księcia Władysława II (przyszlego króla Czech).

W literaturze ze znacznie późniejszych czasów znaleźć można więcej informacji, tym razem w kronikach francuskich. W swej Historii Francji Jules Michelet wzmiankuje o podarunku w postaci trzech praskich ratlenerów czeskiego pochodzenia, ofiarowanych przez czeskiego króla Karola IV francuskiemu królowi Karolowi V. Podczas wizyty we Francji (jesień 1377), przed śmiercią, król Karol V zostawił dwa spośród tych ratlenerów swemu synowi, Karolowi VI. Nie wiadomo

mo, co stało się z trzecim psem. Psy te z pewnością nie były jedynymi rasy w tym czasie – kolejna wzmianka o ich istnieniu wiąże się z następnym królem Czech, Wacławem IV (1378–1419), który generale nie przepadł za psami, ale lubił dogi niemieckie (jeden z nich okazał się fatalny dla jego żony, Joanny Baławskiej, która została przez ucięzionej) i rasy. Był on rugany przez księdza za swe przywileje do tych psów. Podczas jego potajemnych wizyt w praskich gospodach i fejnach towarzyszył mu jego ulubiony rater. Pies ten noszony był przez ulubionego sluga w specjalnym nosidełku.

Pozostałe cytaty znaleziono w źródłach historycznych z czasów cesarza Rudolfa II. Cesarz ten pośród pełu poszukiwał spokoju. Lubił psy myślistwkie, ale również kilka pełnych ras chihuahuec, miał też cędo stado raserów.

Profesor Weiss napisał: „Rudolf II (1576–1611) zawsze znajdował spokój i ciepłością umysłu pośród stada pełw myślistwkich i czterech raserów. Czyginalna czwórka psów przerodziła się w 18 rasów. Był to doskonały przykład hodowca”. Wilhelm z Rożemberku, hodował rasy jednocześnie w burgrabskim dworze w Pradze i w swej rezydencji

w południowych Czechach. W tamtych czasach rasy można było spotkać również w królewskim browarze w Krušvicach. Rudolf II ustanowił w specjalnym dekrecie, że ich licza nie może być mniejsza niż pięć.

Jednak państwa czeskiego nieomal przyczyniły los przeszych raserów. Symra Klejsa w bitwie pod Białą Górą spowodowała zmniejszenie znaczenia całego kraju, praskiego dworu, a także praskiego ratera. Na szczęście psy zdolne rozprzestrzeniły się pośród niższych warstw społeczeństwa, gdzie przetrwały przez wiele pokoleń. Z biegiem czasu powróciły one na dwory królewskie. Praskie rasy hodowane w Karłowych Warach. Te właśnie one zapoczątkowały nową, wiedeńską linię ras. Maria Teresa (1757–1827), córka cesarza Leopolda II i Marii Ludwiki, żona króla Saksonii Antoniego, sprawdziła sukces rasy z Karłowych Warów. Jej szczerzenie były założycielami wspomnianej powyżej wiedeńskiej hodowli, jak również hodowli należącej do toskańskich Habsburgów. Habsburgowie sprawdzili csy z Wiednia do Włoch, a następnie na swój dwór w zachodnich Czechach.

Oprócz zapisków w kronikach rasy uwieczniano często na obrazach z pra-

skiego dworu królewskiego, a później cesarskiego. Możemy dostrzec je na malowidłach w Rożemberku i portretach gości uroczystości w Karłowych Warach – szczególnie rosyjskiej i siedmiu arystokracji z XVI–XIX w., która portretowała się wraz z psami i wracała do swych domów z tymi portretami. Możemy również podziwiać je na malowidłach z dworów wiedeńskich i toskańskich Habsburgów. Kwestią problematyczną jest zmiana koloru. Niemal wszystkie rasy są tu mazi czarne podpalane, ale porównując ich kolor z kolorem ludzkich twarzy (często jest to kolor przypominający twarze Małutów), można śmiało przypuszczać, że przynajmniej część z nich była mazią brązową podpalaną. To prowadzi do kolejnego zagadnienia godnego uwagi, a mianowicie zmienność kolorystycznej tych psów.

Koncentrując się na narodowych czeskich rasach, łatwo odkryć, że najpopularniejszym kolorem jest w dali historii kraju, był tradycyjnie czarny podpalany (np. chodzki pies lub dziś już wymarły czeski mastiff). Kolor ten jest również typowy dla praskiego ratera. Biorąc pod uwagę starzenie się historycznych plonów, można z pewnością rozważyć możliwość zmiany praskich rasierów

Europejska Raszaka w Ciejkach 2010 roku: od lewej: Jana Müller, Vlasta Černý, Lubomír Šurápy, Andrej Menda, Petr Dostál.

w innych wariantach kolorystycznych, takich jak brązowy podpalany. Zgodnie z przekazami, Wilhelm z Rothenberku

hodował w burgrabskim dworze w Pradze praktykę rasy w innej odmianie kolorystycznej: niebieskiej podpalanej. Re-

cyli żółtego koloru spotykane były wówczas w królewskim browarze w Krušovicach. W Karlowych Warzaczytała też rasa odróżnia kolorystyczna (prawdopodobnie aż do II wojny światowej) – arlekin (białe i czarne łatki). Pochodząca z tej linii suka, która przybyła do Wiednia, zapoczątkowała tam nową linię (również arlekiny, ale z łatami ciemnobrązowymi po prawie czarne na srebrnym szarym lub rudym tle). Dzięki temu wiktoria kolorystycznemu można wytypować jej partnerów i szczeniąt.

Analizując fakty historyczne, należy stwierdzić, że praktyki ratlerzy są nierozięgane związane z ziemiami czeskimi od 800 roku. Dwanaście wieków ich istnienia to więcej niż dość, by rasa zasłużyła na wysoką ocenę i zabezpieczenie jej istnienia dla przyszłych pokoleń, tak by mogły się one cieszyć wyjątkowym charakterem tych przemijających psów...

PRAŽSKÝ KRYSAŘÍK (Praski ratler)

Wzorzec kraju pochodzenia rasy (ČMKU)

Wzorzec został zatwierdzony podczas zgromadzenia członków KPPK (Klubu Przyjaciół Prašskich Ratlerów) 15 listopada 2008 roku i przedstawiony do zatwierdzenia przez ČMKU. W związku z tym poprzednia wersja wzorca traci swoją ważność.

Pochodzenie:

Czechy. Data publikacji oryginalnej wersji wzorca: 12. 10. 1960.

Użytkowość: Pies ozdobny i do towarzystwa.

Klasifikacja FCI: Po uznaniu przez pozostałe kraje.

Grupa 9 – Pies ozdobny i do towarzystwa.

Sekcja 12: Ratlerzy

Bez prób pracy.

Krótki rys historyczny:

Rasa ta znana była w państwie czeskim od zamierzchłej przeszłości. Ze względu na swoje niewielkie rozmiary, szybki ruch i wysoko rozwinięty smysł węchu psy te używane były do tajenia szczeniąt (stąd wzrosła się nazwa rasy „krysařík” – ratler, szczerząca). Rasa wykazywała tę zdolność w czasie długiego historycznego rozwoju. Te małe aktywne psy były często widywane podczas uroczystości czeskich królów na zamku w Pradze. Stanowiły czarowne dwórce aristokracji, a jako prezenty od czeskich królów stały się własnością innych europejskich władców, a później również zwykłych obywateli.

W 1980 r. powiodła się próba odtworzenia rasy. Praski ratler znów jest ulubieńcem czeskich rodzin i cieszy się zainteresowaniem na całym świecie.

Wrażenie ogólne:

Maty, krótkowłosy pies o niemal kwadratowej, zwartej budowie ciała. Pomimo niewielkiego wzrostu bardzo aktywny, czujny, żywy.

Temperament i cechy szczególnie:

zagodny, ciekawski i wrażliwy, szybki, zwinny i wytrwały. Z natury nieufny w stosunku do obcych, ale bardzo przyjazny i serdeczny wobec „swojej” rodziny. Odpowiedni dla wszystkich, którzy potrafią docenić jego wrodzoną szlachetność i mądrość charakteru.

Istotne proporcje:

Wysokość w krogule do długości ciała: 1: 1.05 – suki mogą być dłuższe.

Długość kuli sanowią 1/3 – 1/2 długości głowy.

Należy traktować powyższe miary i proporcje jako idealne, ale to wrażenie ogólne jest zawsze najistotniejsze.

Głowa gruszka

Czaszka niewielka, nierównowaga względem nosa; potylica wypukła. Oczy szeroko roztwarte. Skóra na czaszce bez fal, okryta krótkim i delikatnym włosiem.

Sto: wyraźny.

Kufa:

Nos w pełni pigmentowany, jego kolor odpowiada kolorowi szaty.

Wargi skóle przylegające, jedne, o zmiennych kątach. Krawędzie warg w pełni pigmentowane. Kolor odpowiada kolorowi szaty.

Szczekla i żuchwa mocne, zbiegające się ku kufie. Zęby w regularnym zgryżu nizycowym. Pożądane jest, by uzębień było kompletnie.

Oczy ciemne, kolor odpowiada zasadniczej barwie szaty; średnią wielkość, okrągle, zauważalnie wypustkiste i szeroko roztwarte. Powieki skóle przylegające, dobrze pigmentowane.

Uszy osadzone z tyłu głowy, trójkątne, pewnie stojące, naturalnie wystosowane. Nicco upatrzonego ku dołowi są tolerowane, ale nie pożądane. Nie są noszone pionowo. Ilecz całkowicie pochylone na bok.

Sztyja bez fald, widocznie wyskieplona i dosyć duga, harmonijnie połączona z całem głową.

Tułów:

Górna linia prosta i stabilna.

Kikut staco zaznaczony.

Grzbiet krótki, prosty, mocny.

Lędźwie krótkie, mocno związane z grzbietem, płynnie przechodzące w zad.

Zad całkowicie pochylony, dostatecznie długi.

Klatka piersiowa nie za głęboka, owalna w przekroju; jej głębokość stanowi 45–50% wysokości w kłębie.

Brzuch nico podciążający; brzuch i okolica biodrowa wyraźnie połączone podkasaną słabizną.

Ogon osadzony na poziomie grzbietu, cęty. Jeśli nie jest cęty, może siągać maksymalnie stawu skokowego. Mocny, zwieszający się na końcu. Frosty lub od połowy nieco uniesiony. W ruchu: niesłomy wyżej, może być zawińty nad grzbietem w półkole.

Końcowy przednie:

Widziane z przodu – proste, równolegle; pes nie powinien stać zbyt szeroko.

Łopatki mięśniowe, przylegające do klatki piersiowej; kąt z końca ramienia nie powinien być zbyt rozwarły.

Łokcie blisko ustawione, prosty, nie mogą być zwiercone ani na zewnątrz, ani do środka.

Przedramiona odpowiednio silne, proste. Śródrodłe widziane z przodu stanowi jasny kontynuację przedramienia. Widziane z boku – nico ugięte, mocne. Przednie łapy okrągłe, mocne, z dobrze wysiedlonymi, skóle przylegającymi do siebie pacami. Pazury ciemne.

Końcowy tylne:

Mięśnie dobrze rozwinięte; widziane z boku – staw kolanowy i skokowy dobrze ukotowane. Pes widziany z tyłu powinien stać pewnie, równolegle i nie za szeroko. Tylne łapy takie same jak przednie; mogą być nico ciutszsze.

Chód/Ruch:

Zarówno końcowy przednie, jak i tylne poruszają się pewnym, płynnym, równolegim, lekkim ruchem. Tylne łapy nie mogą być wiezione (tzw. chód szurający). Tylne łapy prowadzone dodatknie po śladach łap przednich.

Skóra gruba, mocna, przylegająca skóle do ciała. Pigment odpowiadający kolorowi szaty.

Szata krótki, błyszcząca, przylegająca skóle do ciała, gęsta, bez lysych miejsc. Główę zwykle okrywa rządzim i krótkim włosiem niż tułów. Sierść średniej ciągłości, plamy na ustach, kończynach, ogonie; włos na klatce piersiowej nico ciutszszy.

Maść czarna podpalana, brązowa podpalana oraz inne, jaśniejsze warianty kolorystyczne, ze po rekesznych żółtych kolorach umieszczonymi mlecz w tych odmianach barwnych i ruse. Podpalanie jest rude, głębokie; najczęściej położone ciemnoróżne, wynieśne. Znajduje się one powyżej oczu, na policzkach, klatce piersiowej oraz śródreku. Ponadto na stopach, po wewnętrznej stronie kończyn tylnych i pod nasadą ogona. Na przedpiersiu tworzy dwa podobne, oddzielne trójkąty. Końce inne niż czarny podpalany różnią się – odpowiednio do podstawowego koloru szaty – kolorem nosa, oczu i zreznienia. Preferowana jest głęboka pigmentacja.

Wielkość i ciężar ciała:

Ideálna wielkość to 20–23 cm. Ideálna waaga to około 2,60 kg.

Wady:

Wszelkie odstępstwa od wyżej wymienionych cech należy uznać za wady, ko-

nych ocena powinna być proporcjonalna względem ich stopnia. Ewentualny negatywny wpływ wedle na zdrowie i zachowanie psa stanowi istotną ceżę wzorca i również musi być ocenany.

Główne wady:

– waaga lub niewystarczająco wyskieplona czasza.

– asymetryczny zgryz (zgryz przemienny)

– nadmierne wyskieplony grzbiet lub lędźwie; migdały grzbiet

– łapy nico odstawiione na zewnątrz lub stawiani do środka

– zbyt rozległe żółte znaczenia na głowie, brzuchu; rożane żółte znaczenia; nierozdzielone trójkątne znaczenia na klatce piersiowej

– pigmentacja górnej wargi nieodpowiadająca podstawowej barwie szaty

– duża biela plama na klatce piersiowej (większa niż 1 cm²), pojedyncza biela plama na palcach

– czarne prześanie na szacie w rudym kolorze

– stale zwieńczony ogon lub ogon skóle przylegający do jednego z boków; ogon nisko zwieszony

– dłuższy tułów i krótsze końcowy

– nos słabo pigmentowany.

Wady dyskwalifikujące:

– ciemiączko

– głowa w kształcie jabłka, kula stanowi mniej niż 1/3 długości głowy

– oczy niebieskie lub oczy drapieżnika

– przedogniz lub tylocogniz

– ucho skóle przylegające do głowy

– karpiorwy grzbiet i lędźwie

– lysiny na końcowiskach części ciała

– więcej niż 4 trakującé zęby (oprócz P1 i M3), 2 lub więcej brakujących śleszyczek

– brzuch podpalany znaczeń na głowie, jeśli pes ma podpalane znaczenia na tułowiu

– duża biela plama na klatce piersiowej, większa niż 2 cm² i biela znaczenia gózkielkowisk na tułowiu lub kończynach

– barwa czarna przechodząca w rudy kolor podpalania

– skrajna niemiatłość

– agresja

– wysokość w kłębie poniżej 18 cm.

Uwaga: Samice muszą mieć ciało normalnie wykształcone jaja, całkowicie opuszczone do moszny.

Katerina Beranova
president IAPK + KPPPK

Zdjęcia www.prazsky-krysark.cz
Tłumaczyła Olga Jakubek